

DOĞU'NUN DALTONLARI VE BATI'LI RED KİTT'LER

Erdem Eren *

“Sizleri sınırlı hale sokmak istiyoruz. ABD ve müttefiklerinin artık harekete geçtiklerinin bilincinde olun. Mübarek’ler, Suudi kraliyet ailesi, şunu bilin ki, bundan böyle en çok korktuğunuz insanlardan yanayız. Halklarınızdan yanayız...”¹ Demişti 2003 yılında eski CIA patronu James Woolsey. İşte o Kuzey Afrika ve Orta doğu halkları son döneme damgasını vuran bir ayaklanma dalgasının baş aktörleri oldular.

YASEMİN DEVRİMİNİN GELİŞİMİ

Ayaklanmalar ilk olarak, 17 Aralık 2010 tarihinde Ülkeyi yöneten mutlu bir azınlığın dışında genel olarak fakirlik ve özellikle de işsizliğin etkin bir şekilde hissedildiği Kuzey Afrika ülkesi Tunus'ta Sidi Bou Said kentinde, 26 yaşındaki üniversite mezunu seyyar satıcı Muhammed Bouazizi'nin işporta tezgâhına el konulması üzerine kendini yakması ve 5 Ocak'ta da bulunduğu hastanede hayatını kaybetmesi üzerine ülke genelinde protesto gösterileri yapılmış ve bu protestolar sonucu da 23 yıldır ülkeyi yöneten Devlet Başkanı Zeynelabidin Bin Ali Suudi Arabistan'a kaçmak zorunda kalmıştır.² Şu an için ise, Tunus'ta aşırı işsizlik oranlarının ve yüksek gıda fiyatlarının protesto edilmesi ile başlayan ve Devlet Başkanı Zeynel Abidin Bin Ali'nin ülkeyi terk etmesiyle sonuçlanan krizin etkileri devam ediyor.

İlk olarak Tunus'la başlayan olaylar zinciri moda tabir olan domino etkisiyle bir anda Ürdün, Mısır, Cezayir, Fas ve Libya gibi ülkelere sıçradı. Halen Suriye'de de benzer şekilde ayaklanmalar Beşar Esad hükümetine karşı baş göstermeye devam ediyor. Protestolar; daha önceden eşi benzeri görülmemiş bir şekilde Tunus, Cezayir, Mısır, Libya, Bahreyn, Ürdün ve Yemen'de büyük çapta; Moritanya, Suudi Arabistan, Umman, Suriye, Irak, Lübnan, ve Fas'ta küçük çapta olarak sürmüştür.

Peki olayların ortaya çıkmasının genel sebepleri nelerdir? ; Protestolar Arap Dünyasında başta gelen işsizlik, gıda enflasyonu, siyasi yozlaşma, ifade özgürlüğü, usulsüzlükler ve kötü yaşam koşulları gibi pek çok sorunun sonucunda önce Tunus'da Muhammed Bouazizi'nin kendini yakmasıyla başlamış, ardından benzer sorunlar yaşayan ülkelerde domino etkisi göstererek yayılmıştır.

SOSYAL İLETİŞİM AĞLARI VE HALK AYAKLANMALARI³

Dünyada gelişen teknoloji ve sosyal iletişim ağlarının giderek halk tabanlarına kadar yayılması ve Tunus gibi baskıcı rejimlerin bu iletişim araçları üzerinde tam bir denetim

¹ Derleyen Topuz, Kerem. Büyük Ortadoğu Projesi Bazı Veriler, Bazı Bilgiler ve Bazı Görüşler. Erişim Tarihi : 09/05/2011.

http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:l0pRTi94xxUJ:www.iksv.org/hi/genel/kg/bildiri/kerem_topuz.doc+Sizleri+sınırlı+hale+sokmak+istiyoruz.+ABD+ve+m%C3%BCttefiklerinin+art%C4%B1k+harekete+ge%C3%A7tiklerinin+bilincinde+olun.+M%C3%BCbarek%E2%80%99ler,+Suudi+kraliyet+ailesi3,+%C5%9Funu+bilin+ki,+bundan+b%C3%B6yle+en+%C3%A7ok+korktu%C4%9Funuz+insanlardan+yanay%C4%B1z.+Halklar%C4%B1n%C4%B1zdan+yanay%C4%B1z&hl=tr&gl=tr&pid=bl&srcid=ADGEEs3yF3K4O3_Ff0MSovHP2Q9J9ViAwSs8ryjAVnn-OzXuW4LZ0L3WFR3d228L_vMCsyEfQnI_XIhoXdxCsOwQLztUNK5PFTiECztdPLnA2uDxq7kvHmK1C_2XDQbwY4s8PvG8R5q&sig=AHIEtbTr5dl60skYX8SwUw7IMgynjvcrqw

² Oğan, Sinan. (Türksam Başkanı) Tunus'ta Yasemin Devrimini Nasıl Okumalıyız? Erişim Tarihi: 09/05/2011 <http://www.turksam.org/tr/a2300.html>

³ Oğan, Sinan. (Türksam Başkanı) Tunus'ta Yasemin Devrimini Nasıl Okumalıyız? Erişim Tarihi: 09/05/2011 <http://www.turksam.org/tr/a2300.html>

sağlayamamaları Wikileaks, Twitter, Facebook ve Youtube gibi ağların bu rejimler üzerinde ciddi birer tehdit haline geldiğini görmekteyiz. Örneğin; Wikileaks'te Tunus liderinin ve eşinin yolsuzluklarının açıkça belirtilmesi bir anda büyük bir tepkinin doğmasına neden olmuştur. Bu tepki ise, internet üzerinden örgütlenen gençler tarafından dışa vurulmuştur. Bu durumu aynı şekilde başta Mısır olmak üzere diğer ülkelerde de görmekteyiz.

MISIR VE MÜSLÜMAN KARDEŞLER

Mısır protestoları, 25 Ocak 2011'den beri süre gelen bir yapı oluşturuyor. Mısır'ın 80 milyonluk nüfusun yaklaşık %40'ının günlük geliri yaklaşık 2 ABD Doları ve nüfusun büyük bölümü fonlanmış ürünlerle geçinmeye çalışıyor.⁴ Bu ekonomik yetersizlikte olayların başlangıç nedenlerini oluşturuyor. Mısır'da da protestolar Tunus'ta ki gibi kendini yakma eylemleriyle başladı. Eylemler sokak protestolarıyla süregeldi. Halk internet paylaşım sitelerinden örgütlenerek sokakları ve meydanları doldurmuş, Hüsnü Mübarek diktasına karşı durmuşlardır.

Olayların dönüm noktası; 1 Şubat: "Milyonların Yürüyüşü" ile oldu. Muhalefet liderleri protestocuları "Milyonların Yürüyüşü" adı verilen gösteri yürüyüşüne katılmaya davet etti. Kahire'nin Tahrir Meydanından Heliopolis'de ki Başkanlık Sarayına kadar. Mısır hükümet medyasına göre, Kahire'deki protestocuların sayısı binlere ulaşmıştı. BBC, sayıları "100,000 den yaklaşık 250,000'e kadar; meydanın maksimum kapasitesi,"⁵ rapor ederek, Tahrir Meydanı'ndaki protestocuların sayısını ölçmenin zor olduğunu söyledi." Olaylar sonucunda; Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek bir dahaki döneme adaylığını koymayacağını ilan etti. Mübarek ayrıca Mısır Parlamentosu'ndan başkanlığın sınır kurallarını ve adaylık için gerekenleri değiştirmesini istedi. Ayrıca bu süreçte birçok parlamento üyesinin değiştirileceği anlamına gelen üyelere karşı yasal uygulamaları da kabul etti.

Birden bire Tunus'ta başlayıp, tüm Kuzey Afrika ve Arap yarımadasına yayılan olaylarda sorumlu kim? Olaylara yönetenler cephesinden bakılınca, Mısır başta olmak üzere isyan kıvılcımının orman yangınına dönüştüğü her yerde "Müslüman Kardeşler" in ayak izleri olduğu genel kanaat. Suriye veya Ürdün'de de yöneticilerin olayların bu mecra'ya dökülmesinden "Müslüman Kardeşler" i sorumlu tuttuğu görülüyor.

MÜSLÜMAN KARDEŞLER KİMDİR?

Hasan el-Benna'nın 1928'de Mısır'ın İsmailiye kentinde kurduğu dinsel siyasi örgüttür. Modern bir İslam toplumu kurulabilmesi için Kur'an ve Sünnet'in kılavuzluğuna dönülmesini savunan hareket Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da geniş taban bulmuştur. Müslüman Kardeşler Örgütü, Mısır'da 1938'den sonra siyasi nitelik kazanmaya başladı ve bu nitelikleri gün geçtikçe arttı. 2005 parlamento seçimlerinde 88 sandalye kazandı.

30 yıllık iktidarıktan sonra görevinden ayrılan Hüsnü Mübarek'in gidişinden sonra diyaloga katılabileceklerini açıkladı. Müslüman Kardeşler Mısır'da yasaklı olmalarına rağmen halen ülkenin en büyük muhalif güçler.

LİBYA: KADDAFİ VE KABİLELER ARASI MÜCADELE

Libya'da protestolar 1969'dan beri iktidarda olan Muammer Kaddafi'ye yönelik, 15 Şubat 2011 tarihinde başlayıp halende sürmektedir. Bingazi'de başlayan ve kısa sürede başkent Trablus'a sıçrayan Kaddafi karşıtı muhalefet hareketinin temelinde Batılı tarzda demokratik bir sistem kurmak yerine iktidardan dışlanan ve sistematik olarak baskı, sindirme ve öldürülme politikalarına maruz kalan kabilelerin kendi iktidarlarını kurma hedefi ve politikası

⁴ 2011 Mısır Devrimi Erişim Tarihi: 09/05/2011

http://tr.wikipedia.org/wiki/2011_M%C4%B1s%C4%B1r_Devrimi

⁵ "Live Update at 15:44: Huge Protests Fan Egypt Unrest". *BBC News*. Erişim Tarihi :01/02/2011.

yatmaktadır.⁶ Nitekim Sirte bölgesindeki Qaddafi kabilesinden gelen Muammer Kaddafi, 22 Şubat'ta yaptığı açıklama ile iktidarı bırakmayacağını ve karşı kabilelere karşı savaş açtığını deklere etmiş oldu. Olayların bu şekilde alev aldı ve ülkenin neredeyse sardı. Olaylar bir iç savaş temelinde başlamış olsada diğer ayaklanmalar gibi benzer ekonomik ve özgürlükle ilgilere sebeplere de dayanmaktadır.

Kaddafi karşıtı kabilelerin ayaklanmaları ve onlara karşı uygulanan sert müdahaleler ve hatta katliamlar olayların seyrini bir anda değiştirmiştir. Daha önceki ayaklanmalara yaklaşımı seviyeli olan uluslar arası kamuoyu, Kaddafi'ye karşı bir anda saldırgan bir tavra bürünmüştür. Bunun altında ki sebepler ne kadar masumdur o da sorgulanmalıdır.

Tüm bunların sonucunda 19 Mart 2011 günü uzun süre Kaddafi'yi görevi bırakmaya çağıran başta ABD, Fransa ve İngiltere'nin öncülüğündeki uluslararası askeri koalisyon Libya'ya askeri müdahale etme kararı almış, öncesinde ise Libya uçuşa yasak bölge ilan edilmiştir. Libya o tarihten beri hava ve denizden saldırılarla bombalanmaktadır. Müdahale kararına tepki veren ülkeler ise Rusya, İran, Çin, Almanya, Brezilya ve Venezuela olmuştur.

TÜRKİYE'NİN DURUŞU

Türkiye genel olarak en baştan beri bütün isyanlar karşısında ülke diktatörlerine halkın taleplerini dinlemeleri konusunda tavsiyelerde bulunmuştur. Özellikle Libya ayaklanmaları karşısında da Türk hükümeti, yaptırımlara ve uçuş yasağı dahil her türlü askeri müdahaleye şiddetle karşı çıkmıştır. Ancak her şeye rağmen bütün müdahaleler uygulanmıştır.

Başbakan Erdoğan öncelikli politikalarının “halkın meşru talepleri karşısında anayasal demokrasiye geçişi sağlayacak, gerekli şartların oluşturulması ve Libya'nın toprak bütünlüğünün ve egemenliğinin korunmak” olduğunu belirtmiştir.⁷ Ayrıca Erdoğan; Batılı ülkeleri, Libya'nın zengin petrol yatakları nedeniyle askeri müdahale etmekle suçlamıştır. Genel olarak bakıldığında Türkiye, Libya hareketi karşısında ikilemde kalmıştır. Bir tarafta demokrasi yanlısı bir politika izlerken diğer taraftan da Libya ile olan ekonomik ilişkilerin bozulmamasını dert edinmiştir.

SONUÇ DEĞERLENDİRMESİ

Arap dünyasını sarsan bu ayaklanmalar ve Kuzey Afrika'daki yeni oluşumlar başta Amerika ve Avrupa Birliği olmak üzere dış desteğe de sahip olabilir belki onu yönlendirebilecek bir konumdadır. Ancak ana etken ve motor güç, kendi halklarından kaynaklanmıştır.

Libya tüm bu ayaklanmalarda en zor halkadır. Bunun sebebi toplum yapısını oluşturan kompleks kabileler sistemidir. Kaddafi'nin direnişinin daha devam etmesi büyük olasılıktır. Olayların domino etkisi ve hedefi, büyük ihtimalle İran'da ki Ahmüdjinejad yönetimini de vurabilir.

19 Mart'ta başlayan BM'in Libya müdahalesi, askeri noktaları hedef almakla birlikte, Kaddafi direnişini kırmak açısından yeterli görünmemektedir. BM'in yeni bir oturumla, karadan harekate da onay vermesi yakın görünüyor.

Başta Libya olmak üzere tüm ayaklanma ülkelerinin bozulan güvenlik ortamı, demokratik altyapılarının olmaması, devrim kadrolarının demokratik geçişi sağlayıp sağlayamayacakları şüpheleri ve ayrıca ülkelerde ki mülteci sorunları bölgeyi bekleyen gelecekte ki en büyük sorunlar olarak görünüyor.

Yaşanan gelişmelerle uluslar arası kamuoyunda bir anda daltonlar misali suçlu ilan edilen Doğu'nun diktatörleri önce halkları tarafından ve Libya örneği olmak üzere BM tarafından

⁶ Doç.Dr.Ayhan, Veysel.(Orsam Ortadoğu Başkanışmanı) Libya İç Savaşı: Kaddafi Rejiminin Sonu Erişim Tarihi : 09/05/2011 <http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=1547>

⁷ Doç.Dr.Ayhan, Veysel.(Orsam Ortadoğu Başkanışmanı) Türkiye'nin Libya Krizini Aşma Stratejisinin Analizi Erişim Tarihi : 09/05/2011 <http://www.orsam.org.tr/tr/yazigoster.aspx?ID=1726>

yerle bir edilmiş ve edilmeye çalışılmaktadır. Peki bu mücadele ne kadar haklı bir mücadeledir? Esas suçlu kim?

Libya'da asilerin kurduğu Libya Geçici Konseyi'nin Başkanı Mustafa Abdulcelil, daha Libya'da iç savaş sürerken ve henüz daha Muammer Kaddafi rejimi devrilmeden ülkenin geleceğinde yer alacak torpilli ülkeleri belirledi. 18 Nisan 2011'de petrolün satış yollarını konuşmak üzere Roma'da temaslarda bulunan Abdülcelil'e göre savaşın meyvesini Konsey'i Libya'nın meşru temsilcisi olarak tanıyan Fransa, İtalya ve Katar'ın toplayacağını belirtti.⁸

Böylelikle bu süreçte tarih'te bir kez daha Batı'lı Red Kitt'ler Doğu'lu Dalton'ları mahlup etmeyi başarmış oldular.

* Trakya üniversitesi Uluslararası ilişkiler bölümü 2.sınıf öğrencisi

⁸ Radikal Gazetesi.Erişim Tarihi:09/05/2011

<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetayV3&ArticleID=1046731&Date=10.05.2011&CategoryID=81>